

Opinia do Projektu rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie doskonalenia zawodowego ratowników medycznych (MZ 869)

I. Opis sytuacji problemowej

Zgodnie z zapisami ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym, ratownicy medyczni mają prawo i obowiązek doskonalenia zawodowego w różnych rodzajach i formach kształcenia, w szczególności kursu doskonalącego oraz samokształcenia. Dotychczas ratownicy medyczni uczestniczyli w formach doskonalenia zawodowego, określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 2 października 2017 r. w sprawie doskonalenia zawodowego ratowników medycznych. Istnieje konieczność wydania nowych przepisów wykonawczych, dotyczących doskonalenia zawodowego ratowników medycznych. Doskonalenie zawodowe ratowników medycznych ma na celu pogłębienie wiedzy i umiejętności nabytych w toku kształcenia ratownika medycznego.

Rozporządzenie reguluje zasady doskonalenia zawodowego ratowników medycznych. Samokształcenie będzie realizowane, podobnie jak to ma miejsce obecnie w następujących formach: seminarium; udział w kongresie, zjeździe, konferencji, sympozjum naukowym; udział w posiedzeniu szkoleniowym stowarzyszenia będącego zgodnie z postanowieniami jego statutu towarzystwem naukowym o zasięgu krajowym zrzeszającym ratowników medycznych; przygotowanie i wygłoszenie referatu na kongresie, zjeździe, konferencji, sympozjum naukowym, posiedzeniu szkoleniowym lub stowarzyszenia zawodowego lub przedstawienie prezentacji naukowej w formie plakatu lub doniesienia zjazdowego; udział w warsztatach szkoleniowych; udział w kursach realizowanych za pośrednictwem sieci internetowej z ograniczonym dostępem zakończonych testem; opublikowanie jako autor lub współautor: książki naukowej, książki popularnonaukowej, artykułu naukowego oryginalnego, artykułu o charakterze pogładowym, rozdziału w książce naukowej lub popularnonaukowej, artykułu popularnonaukowego, programu multimedialnego lub komunikatu z badań naukowych; tłumaczenia książki lub artykułu naukowego lub popularnonaukowego, programu multimedialnego; udział w mistrzostwach lub zawodach ratownictwa medycznego; zajęcie od 1 do 3

miejsca na mistrzostwach ratownictwa medycznego lub zawodach ratownictwa medycznego; uzyskanie tytułu zawodowego magistra, stopnia naukowego doktora lub doktora habilitowanego lub tytułu profesora; samokształcenia przygotowującego do właściwej realizacji zadań w ramach prowadzenia szkoleń dla ratowników medycznych.

Nową, w stosunku do obecnie realizowanych, formą samokształcenia będzie udział w kursie samoobrony, udział w kursie doskonalącym umiejętności w zakresie prowadzenia pojazdu uprzywilejowanego w ruchu drogowym oraz praca w charakterze nauczyciela akademickiego w uczelniach prowadzących kształcenie na kierunku studiów ratownictwo medyczne, a także realizacja samokształcenia w formie wolontariatu odbywanego w jednostkach systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne, przez ratownika medycznego wykonującego zadania zawodowe w innych jednostkach. Wszystkie powyższe formy samokształcenia powinny być realizowane z zakresu wiedzy i umiejętności określonych w § 4 projektu rozporządzenia. Za wyżej wymienione formy samokształcenia przysługują punkty edukacyjne.

Powyższe formy samokształcenia powinny być realizowane z zakresu wiedzy i umiejętności określonych w § 4 projektu rozporządzenia. Doskonalenie zawodowe ratowników medycznych realizowane będzie w pięcioletnich okresach rozliczeniowych zwanych okresami edukacyjnymi. Pierwszy okres edukacyjny rozpoczyna się z dniem 1 stycznia roku następującego po roku, w którym uzyskano dyplom uprawniający do wykonywania zawodu ratownika medycznego.

W ramach doskonalenia zawodowego ratowników medycznych realizowany będzie kurs doskonalący. Kurs ten, tak jak dotychczas, będzie mógł być realizowany przez podmioty uprawnione do prowadzenia kursu doskonalącego wpisane na listę podmiotów uprawnionych do prowadzenia kursu doskonalącego prowadzoną przez dyrektora Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

Za zrealizowanie każdej z form kształcenia będą przyznawane punkty edukacyjne. Zaliczenie doskonalenia zawodowego będzie polegać na uzyskaniu w okresie edukacyjnym co najmniej 200 punktów edukacyjnych za udział w wybranych formach doskonalenia zawodowego, przy czym co najmniej 120 punktów edukacyjnych będzie musiało być uzyskane za udział w kursie

doskonałym zakończonym egzaminem. Program przedmiotowego kursu będzie opracowany przez zespół ekspertów powołanych przez dyrektora Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego i zatwierdzony przez ministra właściwego do spraw zdrowia.

Ponadto projekt wskazuje na możliwość uzupełnienia wiedzy w formie samokształcenia. Wybór określonej formy kształcenia uzależniony jest od potrzeb samych ratowników medycznych. Przebieg doskonalenia zawodowego będzie dokumentowany w karcie doskonalenia zawodowego ratownika medycznego.

Projektowane rozporządzenie zakłada przepis przejściowy w którym określono, że okres edukacyjny rozpoczęty przed dniem wejście w życie niniejszego rozporządzenia jest realizowany zgodnie z niniejszym rozporządzeniem. Karty doskonalenia zawodowego oraz punkty uzyskane w trybie rozporządzenia z Ministra Zdrowia dnia 2 października 2017 r. w sprawie doskonalenia zawodowego ratowników medycznych zachowują ważność.

II. Opis zastosowanych metod zbierania danych i informacji

Główne metody zbierania danych i informacji opierały się na:

1. Analizie desk research: artykułów w prasie specjalistycznej, Ocen Skutków Regulacji, stron www: administracji publicznej i samorządowej, portali tematycznych, wypowiedziach oraz treści materiałów eksperckich z obszaru ochrony zdrowia.
2. Ankietyzacji przedstawicieli organizacji pacjenckich, m.in. poprzez Platformę Konsultacji stworzoną w ramach projektu „Lepsze prawo w ochronie zdrowia” (wyniki przedstawiono poniżej),
3. Wywiadów bezpośrednich lub telefonicznych z ekspertami, przedstawicielami administracji publicznej z obszaru ochrony zdrowia oraz reprezentantami organizacji pacjenckich.

III. Zestawienie opinii przedstawicieli organizacji pacjenckich

Konsultacje/ankietowanie na Platformie Konsultacji prowadzone były w postaci zestawu pytań zamkniętych. Poniżej zaprezentowano wyniki procesu konsultacji jakie zostały przeprowadzone:

1. Czy Pani/Pana zdaniem obecne uprawnienia do wykonywania poszczególnych czynności medycznych przez ratowników medycznych powinny zostać rozszerzone?

Warianty odpowiedzi	Ilość	Procent udzielonych odpowiedzi
Tak	4	
Nie	3	
Nie mam zdania	3	

2. Czy Pani/Pana zdaniem system instytucjonalny, w jakim pracują ratownicy medyczni umożliwia im wykonywanie zadań zgodnie ze standardami?

Warianty odpowiedzi	Ilość	Procent udzielonych odpowiedzi
Tak	2	
Nie	3	
Nie mam zdania	5	

3. Czy Pani/Pana zdaniem umiejętności ratowników medycznych pozwalają im na udzielanie pomocy na poziomie, jakiego się od nich oczekuje?

Warianty odpowiedzi	Ilość	Procent udzielonych odpowiedzi
Tak	4	
Nie	3	

Nie mam zdania 3

4. Czy Pani/Pana zdaniem wynagrodzenia ratowników medycznych są odpowiednie do odpowiedzialności, jaka na nich ciąży podczas wykonywania zadań?

Warianty odpowiedzi	Ilość	Procent udzielonych odpowiedzi
Tak	1	
Nie	6	
Nie mam zdania	3	

5. Czy Pani/Pana zdaniem rola i znaczenie ratowników medycznych przy udzielaniu pomocy i ratowaniu życia ludzkiego są w społeczeństwie doceniane?

Warianty odpowiedzi	Ilość	Procent udzielonych odpowiedzi
Tak	2	
Nie	6	
Nie mam zdania	2	

Odpowiedzi uzyskane podczas konsultacji zostały wzięte pod uwagę przy przygotowaniu opinii Federacji Pacjentów Polskich.

IV. Opinia Federacji Pacjentów Polskich

Podstawowym zadaniem Państwowego Ratownictwa Medycznego jest udzielanie pomocy przedszpitalnej osobom znajdującym się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego. Dzięki

szybkiej i sprawnej pomocy wykwalifikowany personel medyczny, przy wdrożeniu odpowiedniego postępowania ratowniczego, ratuje ludzkie życia.

Ratownik medyczny jest osobą wykonującą zawód medyczny, uprawnioną do udzielania świadczeń zdrowotnych w zakładach opieki zdrowotnej, w szczególności do udzielania świadczeń zdrowotnych w sytuacji bezpośredniego, nagłego stanu zagrożenia życia lub zdrowia.

Dlatego też wszelkie sensowne regulacje oraz wysiłki organizacyjne mające na celu utworzenie spójnego systemu doskonalenia kwalifikacji zawodowych ratowników medycznych są oceniane bardzo pozytywnie przez środowiska pacjenckie.

Jednakże ratownicy medyczni aby bezpiecznie i w długim okresie móc wykonywać ten trudny zawód, oprócz umiejętności związanych bezpośrednio z niesieniem pomocy osobom, których życie jest zagrożone, powinni być także intensywnie szkoleni w zakresie przestrzegania reguł bezpieczeństwa w czasie wykonywanych zadań. Reguł tych jest wiele, większość z nich została opracowana przez ekspertów CIOP. Ważniejsze z nich stanowią, że:

- Podczas pracy w ciasnych, mało dostępnych miejscach należy zachować ostrożność, miejsce pracy, miejsce udzielania pierwszej pomocy należy tak dostosować aby istniało wygodne dojście do poszkodowanego i nie zagrażało bezpieczeństwu ratownika; w karetce pogotowia należy dbać o porządek i ład, wszystkie narzędzia i przedmioty muszą posiadać wyznaczone miejsce, w celu łatwiejszego zlokalizowania przedmiotu i zapobiegania potykaniu się o nie.
- Podczas pracy z pacjentem należy stosować rękawice ochronne, w celu ograniczenia kontaktu z wydaliniami i wydzielinami; podczas pracy z ostrymi narzędziami należy zachować szczególną ostrożność, wszelkie zakłucia, urazy należy zgłaszać przełożonemu i rozpoczęcia procedury na wypadek przypadkowego kontaktu z materiałem zakaźnym.
- Podczas znoszenia/wnoszenia pacjenta lub sprzętu z/na wysokość należy zachować szczególną ostrożność; podczas transportu ręcznego należy przestrzegać norm

dźwigania, stosować sprzęt ułatwiający wykonywanie tego typu prac (wózki, windy), jeśli nie jest to możliwe należy rozkładać ciężar na kilku pracowników.

- Podczas stosowania środków chemicznych, leków należy stosować wskazane przez producenta i określone w instrukcjach pracy środki ochrony indywidualnej, należy dbać o ich stan. Pracownik powinien zostać zapoznany z kartami charakterystyki i właściwościami stosowanych preparatów, powinien mieć do nich stały dostęp. Wszelkie objawy alergii lub zatruciu należy zgłaszać przełożonemu.
- Należy przeprowadzać kontrolę czystości mikrobiologicznej oraz skuteczności zabiegów dezynfekujących, edukować chorych w zakresie postępowania zapobiegającemu szerzenia się zakażenia, prowadzić ewidencje zakażeń wirusem HIV wśród pacjentów, przeprowadzać szczepienia ochronne przeciwko WZW, szkolenia pracowników mających kontakt z krwią, stosować środki ochrony indywidualnej (rękawiczki, maseczki, fartuchy), starannie i dokładnie myć i dezynfekować ręce.
- Należy przestrzegać czasu pracy dla pracownika służby zdrowia, dbać o efektywny wypoczynek.
- Pracownik powinien umieć radzić sobie ze stresem i podejmować decyzje w sytuacji stresu. Zaleca się korzystanie z odpowiednich szkoleń i kursów, które mogą ułatwić pracownikowi funkcjonowanie w sytuacjach stresowych.

Jak wyraźnie widać z analizy powyższych uwarunkowań pracy ratownika, wiele istotnych elementów powinno zostać przygotowanych i zabezpieczonych przez inne służby, współpracujące z ratownikami bezpośrednio lub pośrednio. Niestety, nie jest z tym dobrze.

Praca ratownika medycznego nie jest odpowiednio wynagradzana, więc pracują oni jeszcze w innych miejscach. Zamiast wrócić po pracy i się wypaść, wielu z nich zmuszonych jest iść do następnego miejsca pracy.

Wśród licznych problemów, z którymi borykają się Szpitalne Oddziały Ratunkowe i sami ratownicy medyczni, można wymienić: niskie pensje, brak obiecanych podwyżek, obowiązkowe nadgodziny, a także brak chętnych do pracy.

Problemy w ratownictwie medycznym narastają szybciej niż można było oczekiwać. Już teraz szczególnie silnie są one widoczne w aglomeracjach miejskich i dotyczą coraz większej liczby pacjentów. Przepracowani i słabo wynagradzani ratownicy medyczni odchodzą z zespołów ratownictwa medycznego. Ratowników medycznych na dużą skalę rekrutują brytyjskie i norweskie pogotowia ratunkowe oraz firmy medyczne i farmaceutyczne. Za granicą mogą liczyć na wysokie wynagrodzenie, doskonałe warunki pracy i sprawnie działający system ratownictwa medycznego.

Kluczowymi wyzwaniami stały się kadry, ich jakość i warunki pracy. Bez ich poprawy ratownicy medyczni nie są w stanie implementować aktualnych wytycznych postępowania, mających bezpośredni wpływ na pacjentów. Na drugim miejscu jest sama organizacja systemu, przestarzały model działania, niedostateczna liczba zespołów i chaotyczne zasady ich dysponowania. Ten problem jest szczególnie widoczny w miastach, w których coraz częściej karetek brakuje.

Dodatковым problemem jest ilościowy skład zespołów ratownictwa medycznego. Coraz więcej w Polsce funkcjonuje 2-osobowych zespołów podstawowych. Ratownicy z długoletnim stażem są przeciwko tworzeniu zespołów 2-osobowych. Utrzymanie zespołów 2-osobowych jest jednak finansowo korzystniejsze dla dysponentów ZRM. Efektem jest coraz szersze zainteresowanie zatrudnianiem mniejszej ilości osób w zespołach wyjazdowych. Jednak zespoły 2-osobowe nie mogą działać w pełni efektywnie.

Środowiska pacjenckie bardzo krytycznie oceniają powyższy stan i wnioskuje o szybką poprawę warunków zatrudnienia i pracy ratowników medycznych, co powinno stać się jednym z priorytetów działania instytucji odpowiedzialnych za ten sektor ochrony zdrowia.

Opinię przygotował:

Witold Michałek

Ekspert Projektu

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

